

Så överlever granen ända till midsommar

JUL

Mats Hannerz har ett förflutet som granforskare på Skogforsk, med en passion för julen. Här ger han tips på hur granen förblir grön och grann i stugan. Hans privata rekord är en gran som behöll barren till midsommar.

Vår svenska gran var förmodligen aldrig avsedd att bli snittblomma. Brutalt amputerad vid fotknömlarna och uppryckt ur sin vintersömn ska den tvingas in i ökenvärme och dåligt ljus. Och ändå förväntas vara nöjd, frisk och grön.

Det är inte konstigt att den protesterar och gråter en skvätt, även om det inte är tårar utan barr som faller.

Varje jul svämmas tidningarna över av fantasieggande råd för hur granen ska behålla barren, och det kan vara svårt att skilja på fakta och rena myter.

Vi Skogsägare gör här ett försök att sortera bland råden. Det visar sig att många av de gamla huskurerna inte behöver vara myter, utan att de ofta har fot i en naturvetenskaplig förklaring.

Grundråden – de som du måste följa

● Väck granen varsamt

Granen i skogen är i vintervila och har svårt att anpassa sig till snabba temperaturomställningar. Är det minus tio grader ute får den definitivt en chock om den hamnar bredvid elementet i vardagsrummet. Barrrens klyvöppningar är stängda och kan inte avdunsta vatten-

ånga, och då kan den heller inte ta upp något vatten. Och utan det kylsystem som avdunstningen står för blir barren överhettade och torkar, för det läcker alltid lite vattenånga genom barrrens vaxskikt. Låt i stället granen väckas varsamt så att vattentransporten kan komma igång innan den kommer in i rumsvärmen. Ställ den i en hink med vatten i garaget, trappuppgången eller skyddat på balkongen några dagar, och därefter på en plats inomhus där den inte är utsatt för strålningsvärme från element eller öppen spis. Duscha den gärna med vatten från sprayflaska i början.

● Färskt sågsnitt

Granen skyddar sig mot skador genom att producera kåda, trädets egna vita blodkroppar. Kådan täpper till sågsnittet så att vattnet inte kan passera igenom. Se därför till att alltid göra ett nytt sågsnitt genom att ta bort 1–2 centimeter av stammen när du tar in den, även om du högg granen bara någon dag tidigare. Den riktige entusiasten lyfter upp granen ur foten och gör om snittet efter en vecka.

Det finns många som diskuterar hur snittet ska se ut. Tänk på att det är den yt-

tersta delen av stammen som är bäst på att ta upp vatten. Undvik därför att barka stammen, det är risk att du barkar för mycket. Sågar du snett eller V-format finns en risk att den yttre delen hamnar ovanför vattnet i julgransfoten. Ett rakt snitt är bättre, men undvik att trycka ner en plan-sågad stam tätt mot en planbottnad julgransfot, då kan den få svårt att komma åt vattnet.

● Mycket vatten

Granen måste ha friskt vatten hela tiden. Ett dygn utan vatten kan vara omöjligt

■ Så många är barren

Det finns en halv miljon skäl att sköta sin julgran. Det är nämligen så många barr som ryms på en 2 meter hög gran.

att reparera. Uttorkningen sker i två steg. Granen reagerar först med att stänga klyvöppningarna för att hindra avdunstningen. I det läget går den att rädda. Gör ett nytt sågsnitt, se till att den har vatten och duscha gärna barren. Om uttorkningen fortsätter når barren vissningsgränsen, då är det för sent med återupplivning.

De amerikanska studierna säger att en gran med 10 centimeter tjock stam kan dricka 4 liter vatten om dagen. Våra svenska innegränar är oftast lite mindre, men 1–2 liter behöver ofta fyllas på varje dag. Se därför till att julgransfoten är tillräckligt stor så att sågsnittet aldrig hamnar ovanför vattenytan.

● Se upp för återfrysning

Det säkraste sättet att snabbt döda en gran är att låta den värmas upp för att sedan frysas innan den tas in i rumsvärmen.

När granen börjar väckas ur vinterdvalan

tappar den sin köldhärdighet. Har du låtit granen stå i ett ljummet källarförråd och sedan tillfälligt ställer ut den på balkongen i minus 20 grader, då får dammsugaren gå varm de närmaste dagarna.

De valfria huskurerna

● Sockerbiten

Den klassiska huskuren med socker i vattnet är en direkt efter apning av vad som sker i naturen på våren. Under vintern lagrar granen kolhydrater i stammen och rötterna. När skotten börjar sträcka på våren behövs kolhydraterna och de transporteras upp med ledningsbanorna. I vilken form då? Jo, som sackaros, eller rösocker. Alltså samma sockerform som i sockerbiten!

Om det hjälper eller inte kan alltid diskuteras. I Skogforskexperimenten klarade sig "sockerbitsgranarna" och "vattengranarna" lika länge. Skillnaden var att de granar som hade fått socker sköt nya sidoskott. Lite extra julgranspynt på köpet.

Håll dock inte på för mycket socker, då kan du i stället mata svampar och bakterier som täpper till ledningsbanorna på granen.

● Kopparslantén

Koppar är ett välkänt medel mot svampar och bakterier, och visst kan en gammal 5-öring hålla julgransfotens innehåll lite sterilare.

● Magnecylen

Magnecyl innehåller acetylsalicylsyra, och salicylsyra förekommer i naturen i bland annat barken på sälg och pilar. Salicylsyran har en del liknande funktioner som auxin, det tillväxthormon som aktiveras i

naturen när granen skjuter sina skott. Salicylsyran, liksom auxin, fungerar också som rotningshormon. Vill du få rötter på dina krukväxtstickingar kan du lägga i några bitar av en sälkvist i vattnet.

Allt salicylsyran har någon funktion för julgranen vill nog inte växtfysiologer skriva under på, men håll med om att det finns en koppling mellan "myten" och hur naturen fungerar.

● Viagra

Kvällstidningarna brukar skämta om att ge granen Viagra för att få dem raka och ståndaktiga, men skämtet behöver inte vara ryckt ur luften. Viagra bygger på äggviteämnet arginin. Det är samma arginin som forskarna nyligen upptäckt att det utnyttjas av barrträden som kvävekälla i naturen. Ett företag tar nu fram nya gödselmedel med arginin som ska vara både effektivare och mer miljövänliga. Så det är möjligt att ett Viagra-piller kan få granen att stå extra länge, men det är förmodligen oprövat.

● Snapsen

Julsnapsen gör nog bäst nytta på andra platser än i julgransfoten, men den kan ha en funktion som bakterie och svampdödare i vattnet.

● Hårspray

I USA (var annars) finns en uppsjö av sprayprodukter för att hindra uttorkning och bättra på barrfärgen på julgranarna.

Medel som ger en latexfilm på barren hindrar visserligen avdunstningen något, men enligt de amerikanska forskarna ger det ingen tydlig effekt på hållbarheten. Om den skyddande hinnan blir för tät får det en motsatt effekt – då hindras både avdunstning och vattenupptagning.

Varning för hårspray som avdunstningsskydd alltså. Och tänk på brandfaran.

